

учасника бажання, рішучості вчинити злочин (власне результат схиляння), а другі – це ті суспільно небезпеч. наслідки, що є ознакою об'єктивної сторони складу злочину, вчиненого виконавцем (у разі вчинення злочину з матеріальним складом). Підбурювач передбачає наслідок (результат) власного діяння, який полягає у виникненні у співучасника бажання, рішучості вчинити злочин. Підбурювач передбачає настання суспільно небезпеч. наслідку, який є результатом спільних зусиль співучасників. Підбурювач бажає настання наслідку (результату) власного діяння. Підбурювач бажає або свідомо припускає настання суспільно небезпеч. наслідку спільно вчиненого злочину (у злочинах з матеріальним складом). Щодо першого результату своїх дій – схиляння співучасника до злочину – підбурювач ставиться з прямим умислом. Щодо другого – суспільно небезпеч. наслідків вчиненого у співучасті злочину – можливий як прямий, так і непрямий умисел (у разі вчинення злочину з матеріальним складом).

Лит.: Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину. Х., 2007; Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність. К., 2013.

О. В. Ус.

ПІДКУП ПРАЦІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ЧИ ОРГАНІЗАЦІЇ – злочин, який полягає у: а) пропозиції чи обіцянці надати неправомірну вигоду, а так само наданні такої вигоди; б) прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні такої вигоди, а так само проханні надати таку вигоду (ст. 354 КК).

Об'єктом цього злочину є сусп. відносини, що забезпечують нормальну діяльність працівників підприємств, установ чи орг-цій, які не є служб. особами, а також осіб, які працюють на користь підприємств, установ чи орг-цій. Предметом вказаних злочинів є неправомірна вигода, під якою згідно з приміткою 2 до ст. 354 КК слід розуміти грошові кошти чи ін. майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які ін. вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без закон. на те підстав.

Об'єктивна сторона злочинів, передбачених ч. 1 і 2 ст. 354 КК, характеризується такими альтернативними діями: а) пропозиція надати неправомірну вигоду – висловлення працівнику підприємства, установи чи орг-ції наміру про надання такої вигоди (п. 3 примітки до ст. 354 КК); б) обіцянка надати неправомірну вигоду – висловлення працівнику підприємства, установи чи орг-ції наміру про надання неправомірної вигоди з повідомленням про час, місце, спосіб надання такої вигоди (п. 3 примітки до ст. 354 КК); в) надання неправомірної вигоди – наділення працівника підприємства, установи чи орг-ції такою вигодою, тобто давання (вручення, передача) особисто або через посередників цієї вигоди.

Адресатами таких дій можуть виступати: а) працівник підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою; б) особа, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, тобто особа, яка виконує роботу або надає послугу відповідно до договору з таким підприємством, установою, орг-

цією (п. 1 примітки до ст. 354 КК);
в) третя особа.

Злочини, що передбачені ч. 1 і 2 ст. 354 КК, характеризуються усиченим складом (коли його об'єктивна сторона вичерпується фактом доведення пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду до відома особи, на адресу якої вони спрямовані) або форм. складом (коли його об'єктивна сторона полягає в наданні хоча б частини такої вигоди). З моменту вчинення цих дій злочини вважаються закінченими, незалежно від того: а) чи погодився працівник підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особа, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, з пропозицією, обіцянкою надати йому (їй) або третій особі неправомірну вигоду; б) чи були вчинені (не вчинені) такою особою у відповідь на пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди дії, обумовлені такою вигодою; в) чи збиралася вона їх вчиняти.

Обіцянка, пропозиція або надання неправомірної вигоди мають бути здійснені за вчинення чи невчинення працівником підприємства, установи чи орг-ції будь-яких дій з використанням становища, яке він займає, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду або в інтересах третьої особи.

Суб'єктивна сторона злочинів за ч. 1 і 2 ст. 354 КК – прямий умисел. До змісту вини входить не тільки бажання вчинити зазначені дії, а й усвідомлення винним належності особи, якій пропонується, обіцяється чи надається неправомірної вигоди, до працівників підприємств, установ чи орг-цій, які не

є служб. особами, або до осіб, які працюють на користь підприємства, установи чи орг-ції.

Суб'єкт злочину за ч. 1 та 2 – заг. (фіз., осудна особа, яка досягла 16-ти років).

Об'єктивна сторона злочинів, передбачених ч. 3 та 4 ст. 354 КК, полягає у вчиненні суб'єктом будь-якої з альтернативних дій: а) прийняття пропозиції щодо надання неправомірної вигоди – виявлення працівником підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, у будь-якій формі (усно, письмово, за допомогою тех. засобів тощо) згоди (бажання, готовності) одержати (прийняти) таку вигоду у відповідь на висловлення особою, яка її пропонує, наміру її надати; б) прийняття обіцянки щодо надання неправомірної вигоди – виявлення працівником підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, у будь-якій формі згоди (бажання, готовності) одержати (прийняти) таку вигоду у відповідь на висловлення особою, яка її обіцяє, наміру її надати з повідомленням про час, місце та спосіб надання такої вигоди; в) одержання неправомірної вигоди – прийняття (фактичне отримання) вигодоодержувачем (працівником підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції) особисто або через посередників наданої йому вигодонадавачем такої вигоди або хоча б її частини; г) прохання надати неправомірну вигоду – звернення працівника

підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особи, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції, здійснене у будь-якій формі, крім вимагання, до ін. особи (потенційного вигодонадавача) з пропозицією надати йому чи третій особі неправомірну вигоду, тобто схиляння (підбурювання) особи, до якої звернене прохання, до надання такої вигоди.

Обов'язковими умовами відповідальності за діяння, що передбачені ч. 3 та 4 ст. 354 КК, є: а) вчинення чи невчинення будь-яких дій; б) з використанням становища, яке займає працівник на підприємстві, в установі чи орг-ції, або у зв'язку з діяльністю особи на користь підприємства, установи чи орг-ції; в) в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи.

Прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду, а також прохання надати неправомірну вигоду є злочинами із усіченим складом, які визнаються закінченими з моменту вчинення будь-якої з вказаних дій. Одержання такої вигоди – злочин із форм. складом, який визнається закінченим з моменту прийняття суб'єктом хоча б частини неправомірної вигоди.

Суб'єктивна сторона злочинів за ч. 3 і 4 ст. 354 КК – прямий умисел і мета одержати неправомірну вигоду.

Суб'єкт злочину – спец.: працівник підприємства, установи чи орг-ції, який не є служб. особою, або особа, яка працює на користь підприємства, установи чи орг-ції.

Кваліфікуючими ознаками є вчинення дій повторно або за поперед. змовою групою осіб (ч. 2, 4 ст. 354 КК). Повтор-

ним визнається злочин, який відповідає ознакам, передбаченим у ст. 32 КК (див. *Повторність злочинів*) і вчинений особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених ст. 354, 368, 368³, 368⁴ чи 369 КК (п. 4 примітки до ст. 354 КК). Вчинення П. п. п., у. чи о. за поперед. змовою групою осіб має відповідати ознакам цієї форми співучасті, зазначеним у ч. 2 ст. 28 КК (див. *Вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою*).

Кваліфікуючою ознакою прийняття пропозиції, обіцянки або одержання такої вигоди, прохання надати таку вигоду є також і вчинення цих дій, поєднане з вимаганням неправомірної вигоди (ч. 4 ст. 354 КК). Під вимаганням неправомірної вигоди слід розуміти вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, служб. становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і закон. інтересів (п. 5 примітки до ст. 354 КК).

Відповідно до ч. 5 ст. 354 КК особа, яка запропонувала, пообіцяла або надала неправомірну вигоду, звільняється від крим. відповідальності, якщо після пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди вона – до отримання з ін. джерел інформації про цей злочин органом, служб. особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру, – добровільно заявила про те, що сталося, такому органу та активно сприяла розкриттю злочину, вчине-

ного особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку. Зазначене звільнення не застосовується у разі, якщо пропозиція, обіцянка чи надання неправомірної вигоди були вчинені стосовно осіб, визначених у ч. 4 ст. 18 КК.

Пропозиція чи обіцянка надати неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди карається штрафом від 100 до 250 н. м. д. г. або громад. роботами на строк до 100 год, або випр. роботами на строк до одного року, або обмеж. волі на строк до 2-х років, або позбавл. волі на той самий строк (ч. 1 ст. 354 КК), а за наявності кваліфікуючих ознак – штрафом від 250 до 500 н. м. д. г. або громад. роботами на строк від 100 до 200 год, або випр. роботами на строк до 2-х років, або обмеж. волі на строк до 3-х років, або позбавл. волі на той самий строк (ч. 2 ст. 354 КК). Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання такої вигоди, а так само прохання надати таку вигоду карається штрафом від 250 до 500 н. м. д. г. або громад. роботами на строк від 100 до 200 год, або обмеж. волі на строк до 2-х років, або позбавл. волі на той самий строк (ч. 3 ст. 354 КК), а за наявності кваліфікуючих ознак – штрафом від 500 до 750 н. м. д. г. або громад. роботами на строк від 160 до 240 год, або обмеж. волі на строк до 3-х років, або позбавл. волі на той самий строк.

Лит.: Осадчий В. І. Кримінально-правова характеристика та кваліфікація підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України) // Юридичний вісник, 2015, №2 (35); Овод К. К. Кримінально-правова характеристика вини як ознаки суб'єктивної сторони підкупу працівника підприємства, установи чи орга-

нізації // Верховенство права, 2017, № 1; Її ж. Кримінально-правова характеристика предмета підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України) // Наше право, 2017, № 1.

Ю. В. Гродецький.

ПІДКУП СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПРИВАТНОГО ПРАВА АБО ОСОБИ, ЩО НАДАЄ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ – злочини, крим. відповідальність за які передбачена у ст. 368³, 368⁴ КК.

Злочини, передбачені цими статтями КК, мають багато спільних рис. Осн. відмінності лежать у площині об'єкта злочину та суб'єкта злочину. Так, об'єктом підкупу служб. особи юрид. особи приватного права незалежно від організаційно-прав. форми (ст. 368³ КК) є сусп. відносини, що забезпечують нормальну служб. діяльність, здійснювану в окр. ланках апарату управління органів юрид. осіб приватного права, а об'єктом підкупу особи, яка надає публ. послуги (ст. 368⁴ КК), є відносини, що забезпечують нормальну профес. діяльність осіб, які при її здійсненні наділяються повноваженнями з надання публ. послуг.

В обох статтях передбачена відповідальність за 2 самост. склади злочинів: а) за пропозицію чи обіцянку надати неправомірну вигоду, надання такої вигоди або прохання її надати (ч. 1 і 2); б) за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання такої вигоди (ч. 3 і 4). Предметом цих злочинів є неправомірна вигода, під якою згідно з приміткою до ст. 364¹ КК розуміються грошові кошти або ін. майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 **Велика** українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)

ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)

ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017

© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017

© Видавництво «Право», 2017